

Տերութիւն մը իր ապստամբները զսպելու համար զէնք կ'առնէ։ Ուրիշ տերութիւններ անոր չեն խառնուիր. բայց երբ երկու տերութիւն, այն ալ Ռուսիայի և Վրացիայի պէս հզօր տերութիւններ իրարու հետ կռուելու ելն են՝ ուրիշ տերութիւններ չեն թողուր. որովհետեւ թողուն նէ պատերազմը առաջին սահմանին մէջ չի մնար. համաշխարհական կ'ըլլայ։

ԱՒՍԴՐԻԱ։ Կայսերական կառավարութիւնը իր կողմէն Վաթենակ նստող Պ. Վրինց դեսպանին ձեռքը Տանիմաքայի կառավարութիւնէն ուղեր է որ Վրացի գետը չանցնի, որ Շլէզվիկ և Հօլշթայն դքսութիւնները իրարմէ բաժանող սահմանըն են. և գերմանական դաշնակցութեանց երկիրները Տանիմաքայէ դատող սահման սեպուած է։ Տանիմաքայի կառավարութիւնն ալ խօսք է տը վեր չանցնելու, և հոն սպասելու մինչեւ տեսնէ թէ գերմանական դաշնակցութիւնը ինչ կ'որոշէ։ Ըստ առայժմ Հօլշթայն պատերազմէ ազատ է. միայն Շլէզվիկի վրայ եղած կ'ըլլայ պատերազմը. և որովհետեւ Տանիմաքայի Շլէզվիկ և Վրէսնֆօրտէ և ուրիշ ամուր տեղերը իր ձեռքը անցուց և պատերազմական օրէնքի տակ ձգեց, բնակչաց զէնքերնին ժողովրդ. և սատարի պատուէր դնելով որ հինգ հազիւն աւելի մէկ տեղ նստիլ խօսակցութիւն ընել չըլլայ, պատերազմը լըմնցած կ'ըլլար. թէ որ Հօլշթայնից յայտնի, և Վերմանիայի ուրիշ տերութիւններէն ալ ձեռաց տակէն նորէն խրտոււմ չըլլար նէ Շլէզվիկ գաւառը Տանիմաքային ձեռքէն հանելու։ Տանիմաքայի վերայիչեալ խոստումները Վրացիային բրած ալ են՝ այս կերպով կ'երեւի թէ պիտի ստիպուի խոստումներին վրայ չի կենտու. որովհետեւ Շլէզվիկէն դուրս չի ընել և հոն ինք զինքը պաշտպանելու բանը կ'երկրորդնէ. և շատ անգամ պատերազմի մէջ վրայ յարձակողին գործը ինքընքն պաշտպանողէն աւելի յաջող կ'երթայ կ'ըսեն պատերազմական արուեստի հմուտ և զորները։

Հաննովերի տերութիւնն ալ Տանիմաքային մարդ խրկեց որ Հօլշթայնի սահմանը չանցնէ կռիւր. և միայն Տանիմաքայի մարդ խրկելու բաւական չի տեսելով Վրացիայի մեծամեծ տերութեանց ալ յաւտուկ մարդ խրկեց որ այս բանիս համար իրենք ալ գրեն Տանիմաքայի տերութեանը։ Վերմանական դաշնակցութեան մեծ ու փոքր տերութիւններուն ալ գրեց որ, պատրաստ ըլլան որ, թէ որ Տանիմաքայի սահմանը անցնելով Հօլշթայնի երկիրը զբք մոցուեն նէ՝ իրենք ալ միաբան այն զօրքը բռնի անկէց դուրս հանեն։

— Հայրենի եւրպա պատուական լրագրէն հետեւեալ հաստատմը կ'առնեմք։

«Սեծապատիւ Տատեան Յովհաննէս ամիրսոյն օսմանեան տերութեան համար Վրինցն չի նեղ տուած մեծ դիտակը այս օրերը լըմնցած ըլլալով, մայրաքաղաքիս աստղաբաշխութեան ուսուցիչը Պ. Վրինց, հոս տեղաց լրագիրներուն մէջ անոր վրայ աս տեղեկութիւններս կուտայ։

«Իրեթէ երեք տարի կայ որ լրագիրները 7 1/2 մատնաչափ տրամագծով Ռէօսպէան դիտակի մը վրայ կը խօսին և զանկիայ իբրեւ իր սեռին մէջ առաջին կը համարին։ Հիմա ան գործիքին տըրուած առաջնութիւնը՝ ալ չի մնայ։ Բանի մ'օր առաջ նոյն ճարտար ու ժրջան արուեստուորը (Ռէօսպէ) որն որ ամէն տեղ իրուամբ կը յարգըվի, աւելի մեծ (10 1/2 մատնաչափ տրամագծով) գործիք մը լըմնցուց։ Վրացի գործիքը որուն նմանը խիստ քիչ կը գտնուի թէ իր մեքենական և թէ տեսարանական մասերուն կազմաւորովը Վրացիայի առաջին գործարաններուն շինածին կը հաւատարի և քանի մը բանի մէջ զանոնք կ'անցնի ալ։ Վրինց ետքը աստղաբաշխը գործիքին հաստատուն աստղները ինչ աստիճանի պայծառ և որչափ մեծ ցուցուները աստղաբաշխական եղանակաւ կը ստորագրէ. ու վերջը կ'աւելցնէ։ Վրացի արմատիկ դիտակին մեր կիմային մէջ և տարւոյս այս ժամանակին մէջ որ շատ քիչ պայծառ ու խաղաղ օդ կը պատահի, այսպէս աղէկ ցուցուներէն կրնանք հետեւցնել, որ Կոստանդնուպօլսոյ պայծառ կիմային մէջ, ուրուն համար գործիքը շինուած է, հոսկից շատ աւելի աղէկ գործողութիւններ պիտի որ կատարէ։ Կազմուածքին մէջ ամէն բանէն աւելի քանիքի է շարժման ժամացոյցը, որն որ Ռէօսպէի գտած եղանակաւ շինուած է. այնպէս որ մինչեւ հիմա շինուած ամէն աս տեսակ գործիքները կ'անցնի։ Թէ որ բարձրագոյն դուռը այս սքանչելի գործիքին համաձայն աստղաբաշխ մ'ալ գտնուել ըլլայ,

ան ատենը անտարակոյս գիտութիւնը երեւելի հետեւութիւններ կ'առնենայ։

— Երբեք օրագիրը կը գրէ։ Միւսանի Հայնա Սեպուհին բանակի օգնականը Պ. Միտրասի, յիշեալ Սեպուհին բոլոր թուղթերը և նամակները առեր փոխեր է. ուր երթալը յայտնի չէ։ Ինքը Հայնա Սեպուհը Պատենի հանքային ջուրերը երթալու հրաման առած է. և օգոստոսի սկիզբները Ռուսիայի Պետլին մայրաքաղաքն էր։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ։ Իսուեցաւ, կ'ըսէ Ֆրանսըզի լրագիր մը, Ռուսաստանի սահմանագլուխներէն օգոստի 3ին գրուած նամակէ մը առնելով, թէ Նիւէմէն գետէն անդին գտնուած Կուսուս և Վոլինօ քաղաքներուն և չընկալ գիւղերուն բնակիչները ոտք ելած են։ Թէպէտ ասոնց ոտք ելելը քաղաքական նպատակ մը չունի, միայն ծառայներու ապստամբութիւն մըն է, որ իրենց զրկանք ընող և նեղութիւն տուող հողի տերերէն վրէժ առնելու համար միաբանած են. այստեղ ամենայնիւ ասոնց ապստամբութիւնն ալ անվտանգ բան չըլլալով՝ զսպելու և խտրելու պատժելու հոգը տերութեան վերաբերած է։ Վստամբները այն աստիճան զբոսուածեան հասած են, որ հողի և սպասարարի կամ ծառայի տէր ըլլալը աչքերուն յանցանք երեւցած է. աղէկը գէշը չորոշելով աստիճանները ամէն ալ ջարդելու են ելած. կիկի, տղայ չեն նայիր. և անոնք ջարդելէն ետքը տուններուն կրակ տալ ալ կայ դրութիւններուն մէջ։ Վստամբութիւնը ինքնին ծանր յանցանք. հետք ասանկ անիրաւութիւն և ստիպել անգթութիւնն ալ խառնուելու ըլլայ նէ՝ աւելի ծանր կ'ըլլայ. և մեծ պատժաց արժանի կ'ըլլան գործողները։

— Ռուսիայի կայսեր պալատը բարձր սիւնի մը վրայ մէկ ճրագ մը գրուած է ահագին մեծութեւ։ Կայսրը ապակիի գործարաններուն ապսպրեց որ ասոր վրայ մէկ կտոր պահպանակ (Փանօս) մը չեն ուրի, որ ասիկայ ամբողջ գոյէ և հովէն պահէ։ Պահպանակը բոլորածէս պիտի ըլլար. և ապակիին այն ձեւը տուր համար բերնով փշէնէն զատ ծամբայ չի կար. բայց փշէնով ալ ուղուած մեծութեանը հասցնելը անհնար էր։ Վստակի գործարանին տէրը ելել վարձք խոստանալով երկարաշունչ մարդիկ բերաւ որ ապակին փշէն. բայց ուղուած չաւ փշէն շատ վար ուղեցնելով ամէնուն ալ շունչը հատաւ։ Միայն միջոցին մէկ ծեր մարդ մը գնաց գործարանը. որ կ'երեւէր որ ծերութեանը համար կուրծքն ալ բռնուած է շունչը կարճեցած էր. ա. սիկայ խոստացաւ ապակի պահպանակը փշէնով ուղեւորին չափ ուղեցնելու։ Չի հաւատացին ալ նէ՝ արժանի վարձք մը խոստանալով փշէնուն գործիքը ձեռքը տուին։ Օտքը քիչ մը ջուր խրմեց. անկէց ետքը սկսաւ փշէն. գործարանին տէրը տեսնելով որ պահպանակը ուղեւոր չափը հասաւ և անցնիլ ալ սկսաւ. շունչը կորել տալէն ետքը արուցեց որ իրեն ըսէ թէ ինչ վարդետութիւն բանեցուց որ պահպանակը անանկ ուղեցաւ, որ երկարաշունչ երկտասարկները անգամ այնչափ չի կրցան ընել։ Օտքը առաջիկայ խոստացուած վարձքը առնէնէն ետքը ասիկայ ըտելու համար ալ առանձին վարձք ուղեց. և երբ որ գործարանին տիրոջը խոստացածէն գոհ եղաւ, ըսաւ։ Փշէնէն առաջ բերան քիչ մը ջուր առի, և փշէնը ժամանակաւ քանի մը կաթիլ ջուր թոյլ տուի ա. պակիին մէջը։ Վստակին աստակի տաք ըլլալով այն ջուրը ապակիին գալէնէն առաջ գործիքի փոխուելով տեսակ մը օդ ալ այն եղաւ. որ բերնով փշած օդիս հետ խառնուելով և անոր ուժ տալով պահպանակը կարող եղաւ ասանկ ուղեցնելու։ Վրուեստէն չեղող մարդ մը արուեստուորներուն արուեստ սորվեցուց Ռուսական գիտութեան սկըզբունքով։

ԲՐՈՒՍԻԱ։ Յունիսի 30ին ընդհանուր Ռուսիա եղած մարդամթիւը ցուցուց որ բոլոր թագաւորութեան երկիրներուն մէջ 16,330,186 հոգի բնակիչ կան եղեր։ Մէն մէկ գաւառներուն բնակիչներուն համարները այս է։ Սիլեզիա, 3,061,593։ Հուստո գետին եղերքը 2,811,171։ Բրեւմտեան Ռուսիա 1,461,580։ Բրեւելեան Ռուսիա 1,025,712։ Պոմերանիա 2,129,022, Սաքսոնի գաւառները 1,781,297։ Վեսթֆալիա 1,464,921։ Ռուսիայի մեծ դքսութեան մէջ 1,552,014։ Ռուսիայի, 1,197,201։ Հաստատուն բնակչութիւն չունեցող զինուորները 45,173։

ՆԱՔՈՒՒՄ։ Թագաւորը սահմանադրական օրէնքներուն մէջ անպաշտօնութիւն տեսնելով, և ժողովրդեան ալ փափաքը ընդունելով, որ քանի մը տեղերէ աղերսագրով այս օրէնքները վերնալ ուղեր էին, վերցուց. և առաջին բացարձակ իշխանութիւնը նորէն ձեռք առաւ. որուն ժամանակը առաջիկայ ժողովուրդը հանդարտ էր. և զինուորներուն մեծերուն ալ երգում ընել տուաւ չէ թէ սահմանադրութեանը, այլ խաղաղութեանը ըլլալը։ Իրանալ պէտք է որ Վրացիայի տերութեանց մէջ սահմանադրութիւն ըստծինա՝ բոլոր իշխանութիւնը ժողովուրդին ձեռքը կը յանձնէ. եւ թագաւորը ժողովրդեան կամայը գործադիր կ'ընէ. ուստի մեր խաղաղութիւնը անուշով ճանչցած է՝ որ օսմանեան մեծագոր տերութեան ընդունում և ի գործ դրած սահմանադրութիւնն է, էպպէս կը տարբերի. ա. նանկ որ թէ որ Վրացիայի սահմանադրութիւնները խաղաղութիւն նման ըլլային նէ՝ 1848 էն. ի վեր Վրացիայի մէջ եղած խռովութիւնները չէին պատահեր, ինչպէս որ խաղաղութեանը տեղերը չի պատահեցան։

Եւրոպիայի սահմանադրութիւնը վերջընելը և հին կառավարութեան կերպը նորէն ձեռք առնելը շատերուն անընդունելի եղաւ. և Ֆրանսիոյ գիտնականը կը պատմէ թէ՝ թագաւորը Վաղէր լամառէ աւանդ զինուորական կրթութիւն ըրած ատենը զինուորները, նմանապէս Վաղէր լամառէ ասոր նման առթի մը մէջ զինուորները ինչպէ՞ սահմանադրական խաղաղութեանը պատկեր են. որ սահմանադրութիւն կ'ուղեմք ըսել է, ասոր վրայ Վաղէր լամայի մէջ չորս գիշերուան մէջ երեսուն հոգի մը բրուներ բանալը դրեր են կառավարութեան մարդիկը։ Ֆրանսիայի Դաւիթ-Պօ օրագիրը՝ ասոնց բանադրութեան պատճառը տեսնելով է կ'ըսէ։

Եւրոպիայի ինքի օրագիրը, որ պաշտօնական օրագիր պէս բան մըն է, Եւրոպիայի կառավարութիւնը հին կերպին դառնալուն վրայ խօսելէն ետքը կ'ըսէ. «Մէն մէկ կառավարութեան ընտրած կերպին վրայք ուրիշ ազգաց կառավարութիւնները խառնուելու բնաւ իրաւունք չունին. Եւրոպի որոշուելու և ի գործ դրուելու բանին վէճը և խորհուրդը ուրիշ տերութեանց գիւտներուն մէջ չի կրնար ըլլալ. ինչպէս որ ուրիշ տերութեանց իրենց երկրին համար ընտրած կառավարութեան կերպին վրայ Եւրոպիայի գիւտները և արքունիքը խորհուրդ չեն։

ՀՈՒՆԻՏ։ Յունիս 29ին Նօրվէճ գաւառին Քլերիսիանեան քաղաքէն մէկ ժամու չափ հեռու Վրգէրգատ տեղը նոր շինուած մեծ վառօդարանը անանկ մէկ ահագին գոռումով և ցնցումով նետեց, որ նոյն իսկ Քլերիսիանեան քաղաքին շատ տըներուն պատուհաններուն ապակիները կտորուցան։ Միայն աղէտով դիպուածը պատահած ատենը գործարանին մէջ 10 բանուոր կային. վեցը մեռած և երկուքը չարաչար վիրաւորած գտնուեցան. մնացեալ երկուքին բնաւ նշանը չի կայ։ Միայն վառօդարանը Քլերիսիանեան բնակող Հոքոման և Օլեմէն վաճառականներուն սեփական ստացիոն մըն էր. միայն վեց չարաւթ էր որ հոն բանելու սկըսեր էին. և այնքան ժամանակի մէջ որքան վառօդ շինուած էր նէ տակաւին ամէն ալ հոն էր։

ՏԱՆԻՄԱՔԱ։ Տանիմաքայի կառավարութիւնը Վրացիայի կառավարութեան Պ. Վրինց դեսպանին խօսք տուեր է որ, իր զօրքը Վրացի գետէն անդին չանցնեն և Հօլշթայնի երկիրը կոտել չի տար, բայց այս պայմանով որ Հօլշթայնից ալ տանիմաքայեացի վրայ չի յարձակին, և զէնքերնին վար դնեն։

Վրինց զատ Տանիմաքայի կառավարութիւնը այն ալ յայտնեց է որ՝ Շլէզվիկ-Հօլշթայնի վէճին սրոշումը տերութեանց անաչառ և արդար գատողութեանը և որոշմանը կը ձգէ. և թէ որ հարկը այնպէս պահանջէ որ Տանիմաքայի զօրքը Հօլշթայնի երկիրը կոտելու ստիպուին, այս առ ժամանակեայ և դիպուածովի պէս եղած բանը՝ Հօլշթայնի գերմանական երկիրներուն հետ ունեցած յարաբերութեանը և պետութեան վերաբերեալ գիրքին բնաւ փոփոխութիւն չի տար։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ։ Օգոստոսի 20ին, երբ որ Պ. Քուսիօդարիսը, որուն համար անցածները պատմեցին թէ հասարակոյց կրթութեան և կրօնական գործոց տեսուչ կարգեցաւ իր ընտանեացը հետ

կառքէն ինչնալու ատենը, իրիկուան ժամ 9 ին (ըստ եւրոպացւոց), Վաստանադոս անուն Սանեացի մը որ զինուորական աստիճան ունէր և Սալբոսիսայի ցիւղին պաշտպանութեան տակն էր, յանկարծ վարկաւ սպաննեց յիշեալ նախարարը: Հետո երկու Սանեացի ալ կար. ոստիկանութեան մարդիկը ասոնց երեքը մէկէն իսկոյն բռնեցին. և հիմա ասոնց դատաւարական քննութիւնը կ'ըլլայ: Էյս դիպումածս էփ աղէկ ազդեցութիւն ըրաւ Սթինայի հասարակութեանը, և մանաւանդ՝ օտար տէրութեանց դեսպաններուն, որովհետեւ ասանկ բարձրաստիճան մարդու մը այս կերպով սպանուելուն վրայ ամէն ալ իրենց կենացը վրայ վախեալ սկըսան:

ՉԻԿԱՍՏԱՆ. Վոյեմար հիւանդուէրը Սիւմու թափաւորութեան երկիրները երեւելով ահաբիւն կոտորած ընելէն ետքը վերին Վոյեմարի Վաստանադոս քաւառը, և անկէց ստորին Վոյեմարի տարածեցաւ. պաշտօնական հաշիւներուն նայելով մեռածներուն համարները 230,000 հոգի կայ: Ինկէց Վոյեմարի գաւառի քրիստոնէայ բնակիչներուն մէջ սաստկացաւ, և թէ որ մինչեւ հիմա բռնած ճամբովը երթայ նէ՝ շատ չանցնիր չինաց Վանդոն քաղաքէն ալ այս սոսկալի հիւանդութեան ձայնը կը լսուի: Երբէն նոյն քաղաքը յանկարծակի մեռնելներ կան: Եյս տարի քիտեա թէ բոլոր գեշութիւն չինաց երկրին մէջ իրար կը գտնեն. սղութի և սով կայ. անօթութենէ չի մեռնողներուն ալ շատը ֆէպրուարի ֆոֆուէ ըսուած հիւանդութեան կը բռնուին. և ասկէց ալ շատ մարդ մեռած է: Վէշն այն է որ այն կողմերը բժիշկները տակաւին պէտք եղածին չափ շատցած չեն, և գտնուած տեղացի բժիշկներուն ալ բժշկական հմտութիւնը պակաս է, իրիկայի ամէն տեղերու անուսուցման բժիշկներուն պէս:

ԱՅԿԱՅԻՆ

Վառնայէն բաղմանիք գրութեամբ վեհափառ սրբազան Պատրիարքին հետեւեալ ուրախարար լուրը կը գրեն օգոստոսի 7 ին, որ նորին Սրբաշնութիւնն ալ ամբի հաղորդելու, և լրագրոյս միջոցաւ ազգին ծանուցանելու բարեհաճեցաւ:

Վանի որ Վաղարշապատի արքայական տանը (Յովհաննէս վարդապետը քարոզութեան պաշտօնիւ Վառնա գնաց, իրեն ի բնէ ունեցած ուսումնաւ սիրական ջանքը և եռանդը հոն ալ ի գործ դրելով ժողովրդեան մէջ սէր և միաբանութիւն հաստատելէն ետքը ամէն անգամ քարոզութեամբ և առանձին խրատներով ազգասիրութեան և ուսումնասիրութեան յորդորելով՝ իր ջանիքը պտուղը վերջապէս վայելեր է. ամէն քաղաքացւոյ միաբան և յօգարակամ ձեռնուրութեամբը աղջկանց դպրատուն մը հաստատելով, և յանուն սրբուհւոյն Լիբրոսիայի կուսին նուիրելով. որուն սուրբ մատուցէն ալ կտոր մը ունենալով՝ նոյն քաղաքին եկեղեցւոյն նուիրեր է: Վարդապետը մէկ պարկեշտ և զգաւոր վարժապետ մըն ալ գրեր են. և քիչ օրուան մէջ հոն ժողովուած աշակերտութիւններուն համարները մինչեւ 78 հասեր է: Տեղւոյն իշխանները մեծ ջանք ունին այս դպրատունը ծաղկեալ պահելու:

Վարդապետը հաստատուած օրերը Վարդապետական մեծարգոյ լիտոս աղայն Վառնա գտնուելով, իր ազգասէր եռանդեամբը թէ առհասարակ քաղաքացւոյ և թէ մասնաւորապէս աշակերտել աղջկանց եռանդը եւս առաւել արծարծելու համար ամէն աշակերտութեանց մէկ մէկ գեղեցիկ ֆիւթպաշտ կուտայ ամէնունը մէկ գլոյն, և մէկ մէկ ալ գլխու ծածկոց կուտայ. և վարժապետին ալ ձեռքը մը լաթ ձեւել և կարել կուտայ: Երանցմէ զատ՝ դպրատան շինութեանն ալ առատ ուղորմութիւն կուտայ. որով քաղաքացիք մեծ և պզտիկ պարտաւոր կ'ըլլան Վարդապետեանց աղնիւ գերդաստաւուն յաջորդութեան և պայծառութեանը համար աղօթող ըլլալու: Եյն պարտականութիւնը մեր վերայ ալ կայ. որովհետեւ ազգիս որ մասին մէկը երախտիք և բարերարութիւն մը ընէ նէ բոլոր ազգին ըրած ըլլալով՝ ազգն ալ անոր երախտապարտ և անոր համար աղօթող ըլլալու պարտական է:

ՕՐԱՆՆԵՐԸ ԼՈՒՐԵՐ

Վարդապետը Գոռնայի Սան քաղաքը ծիծաղելու տրժանի պատճառով մը էփ աղէկ իրար

անցում մը եղաւ: Վաղարշական քարտուղարի (նօթեր) սպասաւորներէն երկու հոգի շատեղէ ստակ կը տանին հետեւին, խենթերու հիւանդանոցին տնտեսին յանձնելու իբրեւ այն հիւանդանոցին իրենց կողմէն ուղարմութիւն մը տալով, կ'երթան այս պաշտօնատէրը տեսնել կ'ուզեն. որքիչ մը գործ ունենալուն համար սպասաւոր աղջիկը ասոնք խաւարանը (մութփար) կը խօթէ. որ քիչ մը հոն կենան: Երանց հոն սպասելն իբէն՝ պարապ կենալու տեղ՝ տարած ստակին համբելու կը սկըսին: Երբիկը դուրսէն ստակին ձայնը լսելուն պէս՝ մէկէն ի մէկ գող կը կարծէ. և կ'երեւի որ՝ խոհարանը պահած ստակ պիտի ունենայ. իրեն անանկ կուգայ որ՝ գողերը այս ստակը պահած տեղէն վերցուցեր են և կը համբեն կոր: Վէկէն ի մէկ այն միտքը չի գար որ՝ գողերը ստակ գողնան նէ գողցած տեղերին համբելու սովորութիւն չունին. ուրիշ տեղ մը կ'երթան, հոն կը համբեն: Ինչ է նէ՝ կարծիքը մարքին վրայ տիրելով և ուրիշ դատում ընելու ժամանակ չի տալով՝ գող կայ, հասի, կը պօռայ: Խոհարանին դուռն ալ վրաներուն կը գոցէ որ չի փախչի: Սողը ձեռքին եկածը հետը առնելով, հեծանոց (եապա), թի (քիւրէկ), փայտ, և այլն, հոն կը թափին. քանի մը հոգի ալ ոստիկանութեան կը վազեն որ քանի մը մարդ ալ անկէց բերեն և կարծեցեալ գողերը բռնել տան:

Եյն բաղմութեան մէջ մէկն ալ կար, որ սուկէց քանի մը օր առաջ իր խանութէն 1600 ֆունթ ստակ գողցուցեր: Վոյեմարու քով կը մտնէ. և որովհետեւ անոր ստակ գողցնելը իմացուած և օրագիրները գրուած ալ էր, ներս կը խօթեն գողերուն քով, որ տեսնէ թէ իրեն ստակը գողցողներն են մի: Սարդը կ'ըսէ. գողերը չեմ ճանչնար. բայց համարած ստակին տեսայ: Նոյն իսկ իմ ըստաւորսն են: Վրիտ առնէի, շատ աշխատեցան թող չի տոնին որ առնեմ:

Իրեւա կը հասկըցուի թէ այն երկու խեղճ երիտասարդները այնքան բաղմութեան մէջ ինչ վիճակ հասած էին. խօսք հասկըցող և ըսածին մը տիկ ընել ուզող չի կար մէջերին: Վէկ եղաւ որ ասոնք բնաւ բան մը չըրին, դէմ չի կեցան. մինչեւ որ ոստիկանութեան գործակալը եկաւ. և այն ալ տեսնել ամէն բան իմացուցաւ. մարդիկը այն բաղմութեանը և ոստիկանութեան գործակալին առաջը՝ բերած ստակին հիւանդանոցի տնտեսին ձեռքը յանձնեցին. ամէն մարդ հանգարտ սրտով իր տեղը դարձաւ 1600 ֆունթին տիրումն ըստ, որ կարծելով թէ մարդոց քովին իր ստակն էր, կորստեցուցածը ձեռք անցունելէն ետքը նորէն ձեռքէն հանելուն վրայ շատ կը ցաւեր:

Վոյեմարի Վարդապետը աներկիւզ գող մը գիշեր ատեն մէկ տուն մը կը մտնէ. տանը մինչեւ վերը կ'ըլլէ. տնեցւոյ պատկած սենեակներէն մէկ քանին կը մտնէ. Երբի, Բարթ, Բանար, և ուրիշ տեսակ ստակ ընելու հագուստներ կը ժողվէ վար կ'ընջնայ: Սինեւ այն ատենը ասոր գալը երթալը տան մէջէն իմացող չըլլար. բայց վար ինչ նալու տանը տան տէրը ոտքի ձայն առնելով մամը կը վառէ վար կ'ընջնայ: Երանցուցին վարի գին օտարական մը կը տեսնէ: Որ թեւէն տակը մեծ կակ ծրար մը առեր կ'երթար: Դուռն ուլ ես և հոս ինչ կ'ընեն կ'ըսէ մարդուն: Սարդը ամենեւին չի ջրփոթելով պատասխան կուտայ. ես բժաշան (էքէճի) եմ. եկայ այս լաթերս փողկեցի որ տանիմ մարքեմ ու բերեմ: Տան տէրը կ'ըսէ. անանկ է նէ. քիչ մը սպասէ, ես ալ քեզի տալու լաթ ունիմ որ բիծերը հանես: Եյս ըսելով շուտ մը վեր կ'ըլլէ, իրեն երկու Երբի կ'առնէ վար կը բերէ. գողին ձեռքը կուտայ ու կ'ըսէ. կ'ողաչեմ, ասոնք շուտով հասցուր ինձի. շատ պէտք են. և տանկով մարդը կը ձամբէ. ինքը կուգայ հանգիստ տեղը կը պառկի: Երանցայ տան մարդիկը ամէն մէկը իրենց կարգընցած բաները փնտրած ատենը կ'իմանայ որ՝ իրեն գիշերով բժաշան կարծածը գող է եղեր. իր Երբիները որ գողը հոն ձգած էր չէր առեր. իր ձեռքը գողին յանձնելուն վար շատ կը ցաւի: Ինքը քաղաքին ոստիկանին կ'իմացնեն. բայց գողը չի գտնուիր. որովհետեւ ամէն տուն բժաշան եմ ըսելով տուններէն հագուստ չի ժողվէր: Երանց բաները կ'ընան իրաւտ ըլլալ, որ մէկը իրեն չի ճանչցած մարդուն բան չի հաւատարմութիւն ընել:

Վոյեմարի Բան գողերուց զոյի ինչայ: Գոռնայ յի Վանդ քաղաքը վաճառականին մեկուն վաճառանոցը՝ վրան գլուխը յարգարուն մարդ մը ներս կը մտնէ. ժամացոյցները ամէն ալ մէկիկ մէկիկ կը նայի. ետքը մէկ ուրիշ բան մը կը հաւնի. զատ գիր, ստակը բերեմ առնեմ ըսելով կ'երթայ: Եյն օրը իրիկուն կ'ըլլայ. խանութը կը գոցէ. միւս առաւօտուն կանուխ կուգայ խանութը կը բանայ: Ստանելու է թէ որքան կը տրուի մարդը. երբ կը տեսնէ որ ժամացոյցները ամէն ալ համարձեք են. մէկ հատ մը չէ մնացեր. բայց տեղերին ալ պարապ չէ. մէկ մէկ սոխ կայ: Եյն հասկընայ որ երեկուան եկող մարդն է ժամացոյցները գողցողը. մարդը շուտակ ոստիկանարանը կ'երթայ իմացնելու: Օրմանքը կը շատնայ, երբ նոյն երեկուան մարդը հոն կը տեսնայ, և գալուն պատճառն ալ հարցընողը այն կ'ըլլայ: Վաճառականը կը պատմէ. մարդը բարձր ձայնով խնդալով, այդպէս բան չըլլար, աչքերդ մը թնամ և, սխալ տեսեր է ըսաւ. վաճառականին սիրտը աւելի կը նեղանայ նէ՝ հարցմունքը ընողը կ'ըսէ. ել գնա վաճառանոցդ. թէ որ ժամացոյցներուդ մէկ հատը պակաս գտնես, ես գլուխս կտրել կուտամ: Վաճառականը չի հաւատար, վերջը կը հաճի, այն անձանօթ մարդուն հետ մէկ տեղ վաճառանոցը կ'երթան: Ինչ դարմանք. ժամացոյցները ամէն ալ հոն. մէկ հատը անգամ պակաս չըլլալը մէկիկ մէկիկ համարելով կը ստուգէ. կ'ապշի կը մնայ: Եյն անօթը կ'ըսէ. տեսա՛մ, ժամացոյցներուդ մէկն ալ տեղէն խախտած չէ. գրպանդ (ձեպըդ) դրած սոխերդ ժամացոյցներուն տեղը դրուած կը տեսնես կոր: Սարդուն նոր զարմանք մըն ալ այս խօսքէն կուգայ. որովհետեւ անգլիկ գիրտէ որ գրպանը սոխ դրած չէ, երբ ձեռքը գրպանը կը խօթէ՝ մարդուն ըսած սոխերը հոն կը գտնէ. կը հանէ կը համբէ. քանի ժամացոյց կայ նէ՝ այնքան ալ սոխ գրպանէն կ'ըլլէ: Վաճառականը զարմանալով կը հարցնէ. դուռն մարդ ես մի ստանայ ես մի: Սարդը կ'ըսէ. մարդ եմ, և ձեր յարգութեանը պատրաստական ծառայ ձեռք բաժու (հօգապաղ) Վոյեմար կ'ըսեն ինձի: Եյն կայ կարգացողները կը յիշեն որ՝ ասկէց տան և հինգ տարի մը չափ առաջ ասանկ ձեռք բաժու մըն ալ Վոյեմար անուն, Կոստանդնուպոլիս եկաւ. և իր վարպետութիւններովը ամէն մարդ զարմացուց:

Վոյեմարի Բան գողերուց զոյի: Գոռնայ օրագիրը ինկիլիզի օրագիրներէն առնելով կը գրէ: « Եյն առայի բնակիչներուն համար մէկ նոր և սարսափելի պատուհասի մը վախ կայ: () որ մը գողերը տարաբաղձութեան (շմիկ) գործարան մը գացեր են 16 իսթ քլոօֆօմ ըսուած հեղուկէն գողցեր են: որուն համար առնողը անգագող կ'ըլլայ. ուստի վերաբայցները հիւանդներուն վրայ գործողութիւն մը ընելու ատենին գործ կ'ածեն, որ ցաւ չիմանայ. գողերուն ալ ասիկայ գողնալուն դիտաւորութիւնը յայտնի է որ, որի որ ծոցէն բան մը գողանալու միտք դրած են նէ՝ անոր մէկ կերպով մը ալ սիկայ հոսուրտալ տան, անգագողը ընեն, և ընելու գործներուն արդեւ մը չի գտնեն: Երբէն ալ ասանկ բան մըն ալ եղած է Եյն առայի Վէֆէմ ըսված արուարձանը: Վէկ կին մը իր ասանք մէջ մեռած, և տանը մէջի բոլոր կահկարասիքը գողցուած գրուանուցաւ: Եյն համար ինկիլիզի օրագիրները կ'ըսեն որ՝ իրիկունէ մէկ տեղ մը ժողովուելու ըլլան նէ՝ չի ճանչցած մարդոցմէն զգուշանալու է »:

ԱՌԵԻՏՐԵԿԱՆ

Ինկիլիզէն առային մօտ օրերս եկած նամակները կը պատմեն որ, այս օրերս բամբակին գինը ինկիլիզէն հարիւրին քսան վրայ գրեր է: Բամբակ կտաւներու գործարան բանեցնողները այս երեկուն վրան չի կրկն համար՝ բամբակին տուած եկել գիններին կտաւներուն վրայ զարնելու խորհուրդը բերեն: Եյնց կ'երեւի որ ինկիլիզի բամբակ կտաւներն ալ, ինչպէս են թիւլեյնտ, ամերիկա, և այլն. հարիւրին քսան վրայ պիտի զարնեն:

ՀԱՏԱՐԵԿՈՒ

ԼՐԱԳՐԻՍ

Պրատայի Զովանէս

Չամառանց:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԻՏԳՐԱՆԻ ԵՈՒԿԱՆՆՈՒ ՄԻԻԷԵՆՏԻՍԵՍԻ
ԻՎԼԵՐԻԻԼԵՆ